

SİNOP KAZISI 1953 YILI ÇALIŞMALARI

Doç. Dr. Afif ERZEN

İyon kolonizasyonu tarihinde ikinci derecede bir ana şehir rolünü oynuyarak Karadeniz'in güney sahillerinde birkaç koloni kuran ve bu bölgenin yegâne mahfuz, tabii liman şehri olan Sinop'un zengin bir mazisi vardır. Bugün oldukça sönük bir vilâyet merkezi olan Sinop, antik çağda iç Anadolu ile irtibatı bulunan büyük bir Karadeniz limanı olmakla beraber, Kırım yarımadası ile Kuzey Anadolu sahilleri arasındaki münakaleden çok mühim bir rol oynamıştır. Zira karayı gözden kaybetmemek zorunda olan antik çağ gemicileri, ancak Kırım yarımadası ile Sinop yarımadası arasındaki mesafe açık ve müasit havalarda bu imkânı sağlıyabildinden Karadeniz'i bir taraftan diğer tarafa katedebilmişlerdir [1]. Bu itibarla cenubi Rusya ile Anadolu ve Yakınşark arasında da bir mübadele merkezi olan Sinop çok eski bir maziye sahip olmalıdır. Helenistik devirde ise Karadeniz'e hâkim olan müstakil Pontos Kırallığının baş şehri olması dolayısıyla Sinop'un ehemmiyeti büsbütün artmıştır. İşte şimdiye kadar ihmal edilmiş olan bu kadar mühim bir Anadolu şehrinin tarihini araştırmak ve muhtelif medeniyet bakiyelerini meydana çıkarmak gayesiyle üç yıldan beri Türk Tarih Kurumu ile Münster Üniversitesi namına Sinop'ta hafriyat yapılmaktadır. 1951 ve 1952 yıllarında Ankara Üniversitesi Arkeoloji Profesörü Dr. Ekrem Akurgal'ın başkanlığında yapılan çalışmalar Sinop'un antik şehir surları haricindeki sahalar üzerine teksif edilmiş olup elde edilen neticeler Prof. Ekrem Akurgal tarafından bir rapor halinde neşredilmektedir.

Yine Türk Tarih Kurumu ve Münster Üniversitesi namına 1953 yılında devam ettirilen Sinop kazısına bu satırların yazarının idaresinde olmak üzere, Münster Üniversitesi Arkeoloji Doçenti Dr. Ludwig Budde, Ankara Üniversitesi Arkeoloji Asistanı Baki Ögün ve Müzeler Umum Müdürlüğünde Şube Müdürü Hikmet Gürçay'dan terekküp eden heyet tarafından başlandı. Ağustos sonundan Ekim sonuna kadar iki ay devam eden kazılarla Sinop'daki çalışmalar sona ermiştir. Bu mevsimdeki çalışmaların başlıca konusu eski Sinop şehir surları dahilinde mümkün merteye fazla sayıda tranşeler açmak suretiyle en eski devirden itibaren yekdiğerini takibeden kültür katları elde etmek ve en eski iskân yerini meydana çıkarmaktır. Bu tarihi problem ele alınırken, şimdiye kadar yapılan tecrübelerle göre, şehrin kuzey tarafı eski devir tabakalarını ihtiva etmediğinden güney ve batı kısımları kazının esas sahalarını teşkil etmiştir. Bu noktalar üzerine teksif edilen 1953 kampanyası çalışmaları ve elde edilen neticeler hakkında aşağıdaki satırlar umumî bir fikir verecektir.

K tranşesi: Bu tranşe mahalli idarenin hususi müsaadesiyle askerî deponun

[1] — Denizde ufuk inhitatı fomülüne göre; görülebilen uzaklık = $3,8\sqrt{H} = 3,8\sqrt{1500} = 144,4$ km. dir. Sinop'la, Kırım yarımadası gerisindeki dağlar arasındaki mesafe ise 280 km. dir. Binaenaleyh açık havada, görüş şartları müsait olduğu takdirde, denizin ortasında bir gemici her iki taraftaki dağları veyahutta birini ruyetten kaybettikten kısa bir müddet sonra diğerini görebilecektir. Bu durum antik çağ müelliflerinin Kırım yarımadası ile Sinop arasındaki gemi seyrüseferi hakkında vermiş oldukları malûmatın doğruluğunu teyid etmektedir.

yanında oldukça geniş bir saha teşkil eden kalede açılmıştır ki, Sinop kazısının başlangıcından itibaren burasının şehrin antik devir akropolisi olduğu tahmin edilmekte idi (Res: I). 6×12 m. eb'ındaki bu tranşede gayet kalın bir moloz tabakası ve Türk devri bina bakiyeleri altında takriben iki metre derinlikte dahili teşkilât bakiyeleri ile birlikte bir Bizans devri evi meydana çıkmıştır. Bunun altında Roma devri duvarlarına ve buluntularına tesadüf edilmiş olup, ancak Helenistik ve klâsik devre ait binaların duvar bakiyeleri bulunmuştur. Bu tabakalar 6 büyük Bothros tarafından tahrib edilmiştir. Altıncı Bothros'da güzel bir Helenistik vazo parçası bulunmuştur ki, bunun üzerinde bir boğa başı kabartması vardır. Buluntuların verdiği umumî neticeye göre kalenin şimal kısmı erken Grek devrinde iskân edilmiş değildir.

M tranşesi: Şehrin cenup tarafında, bugünkü pazar yerinin yakınında bir teras üzerindeki bahçede 4×6 m. eb'ında kazılmıştır. Burada ancak Bizans, Roma, Helenistik ev bakiyeleri bulunmuştur. Evlerin altında sarı renkte kalın bir kum tabakasına tesadüf edilmiştir ki, 7,86 m. derinlikte bu kum tabakası devam edip gitmektedir. Bu kazı, göstermiştir ki, yarımada'nın dar münhat kısmı aslında deniz altında bulunmakta idi. *M tranşesi* yakınında, daha az meyilli bir satih üzerinde hamam yanında *L tranşesi* açıldı. Birtakım küçük, Bizans devri duvar bakiyelerinin bertaraf edilmesinden sonra, takriben 3 m. derinlikte geniş methali cenupta olan bir Roma evinin kısımları meydana çıkarıldı. Daha derine inilince deniz seviyesine pek yaklaşmış olduğundan tranşeye su dolmuş ve çalışmak mümkün olamamıştır. Şehrin cenubu garbî kısmında bir bahçe içinde açılan *N tranşesinde* de aynı hal vâki olmuştur. Burada Roma katı altındaki bütün katlar su içinde bulunmakta olup, yapılan boşaltma ameliyesi bir netice vermemiş ve mütemadiyen su dolmuştur. Çukurun şimal kısmındaki büyük bloklardan müteşekkil Helenistik

duvarın âbidevi bir yapıya ait olduğu anlaşılmıştır.

O tranşesi: Bu mevsimde açılan zikre değer tranşelerden birisi de Büyük Alâeddin Camii avlusu içinde 5×10 eb'ındaki *O tranşesidir*. Bu mevki M.S. XIII. asırdan beri tahribedilmemiştir. Burada şimal kısmında bir kuyu bulunan Bizans devri seviyesinin hemen altında iki mozaik bakiyesini ihtiva eden muahhar Roma tabakası meydana çıkmıştır. Mozaikin birisinin ortasındaki tasvir sahası tahrib edilmiştir. Mozaik altında ikinci tabakada Helenistik devre ait iki evin bakiyesi bulunmuştur (Res: II). Tranşenin garp köşesinde bulunan büyük ocak biraz daha sonrakı devreye aittir. Klâsik devre ait olan üçüncü tabaka ise doğrudan doğruya bakır kaya üzerinde bulunmaktadır (Res: III). İkinci tabakaya ait bir Pitos da bu seviyeye kadar inmektedir (Res: IV). Burada görülen kazan şeklindeki yerli kaya teşekkülâtı yarımada'nın şimal tarafında deniz altında ve kıyıda çok sayıda bulunmakta olan ve antik devirde de Sinop'un karakteristik bir hususiyeti olarak zikredilen jeolojik teşekkülün aynıdır. Büyük cami avlusunda da müşahede edilen bu avarız yarımada'nın denizden yükselmiş olduğuna bir delil sayılabilir. Burada bulunan birçok eşya arasında bilhassa terakotadan bir Serapis maskesini, Helenistik devir lâmbalarını ve Helenistik devir katı altında elde edilen yüzüğü zikretmek lâzımdır.

Daha önceki kazılarda meydana çıkarılmış olan mâbed sahasında yapılan kontrol çalışmaları esnasında, mâbedin şimali garbisinde bir çukurda güzel, bir kadın ve bir erkek, iki Roma mermer portresi bulunmuştur ki, bunlar erken Augustus devrine aittirler. Bu portreler aynı zamanda mâbedin tarihlenmesi hususunda çok kıymetli bir vesika teşkil etmektedirler (Res: IV).

Bugün dahi geçit vermeyen sık ormanlarla kaplı Kuzey Anadolu dağlarının sahile muvazi ve birbiri ardında gittikçe yükselen tabii sedler gibi sıra dağlar teş-

kil etmesi ve pek az vâdinin bu silsileyi denize kadar katedebilmesi dar sahil bölgesini iç Anadolu'dan ayırmıştır. Bu durumun iskân tarihi bakımından eskiçağda oynadığı rolü nazarı itibare alan bazı bilginler bilhassa 2.000 m. yi aşan Ilgaz ve Dranaz silsilesinin teşkil ettiği kısımlara isabet eden sahil bölgesinin ancak denizden iskân edilmiş olacağını ileri sürmüşlerdir. Fakat Sinop civarında ve onun şarkında sahil dağlarının dik yamaçları gitikçe alçaldığı gibi, bazı nehir vâdileri Sinop bölgesinin iç Anadolu ile doğrudan doğrudan irtibatını temin edecek mahiyettedir. Nitekim bugünkü yegâne yol da böyle tabii bir şarta bağlı bulunmaktadır. Binaenaleyh büyük orduların geçmesini güçleştiren bu geçitler küçük çaptaki tedrici göç hareketlerine hiçbir zaman mani teşkil etmemiş olsa gerektir. Kaldı ki, sahil bölgesinin ikliminin mülâyimliği, kesif ormanları, mümbit toprağı iç Anadolu'nun sert iklim şartları altında yaşayan ilk insan topluluklarını cezbetmiş olmalıdır. Fakat bütün bunlara rağmen Sinop içinde ana toprağı kadar inen hafriyat çukurlarının hiçbirinde prehistorik kültür katlarına tesadüf edilememiştir. Yalnız Greklerden başka milletlere ait olarak, en eski kültür bakiyesi ilk Grek kalıntılarıyla birlikte bulunan Frig keramiğidir ki, bundan Grek kolonizasyonunun başlangıcından beri Greklerle beraber Friglerin de burada yaşamış olduklarını anlatmaktadır.

Sinop'un oldukça yakın sayılan civarında prehistorik bir iskân mahalli ancak 1951 kampanyasında yapılan toprak üstü tetkikleriyle tesbit edilmiştir. 1953 senesinde ise sistematik bir araştırma neticesinde Demirci Köyü civarındaki Kocagöz höyüğü (Res: VI) ve bu höyükten 5 km. uzakta Hacıoğlan Köyü civarında Maltepe höyüğü (Res: VII) tespit edilmiştir ki, her iki höyük buluntulara göre aynı kültür ve aynı devreye aittir.

Bu itibarla 1953 kampanyasının en mühim neticelerinden biri de Sinop'un takriben 16 km. garbinde, Kastamonu yo-

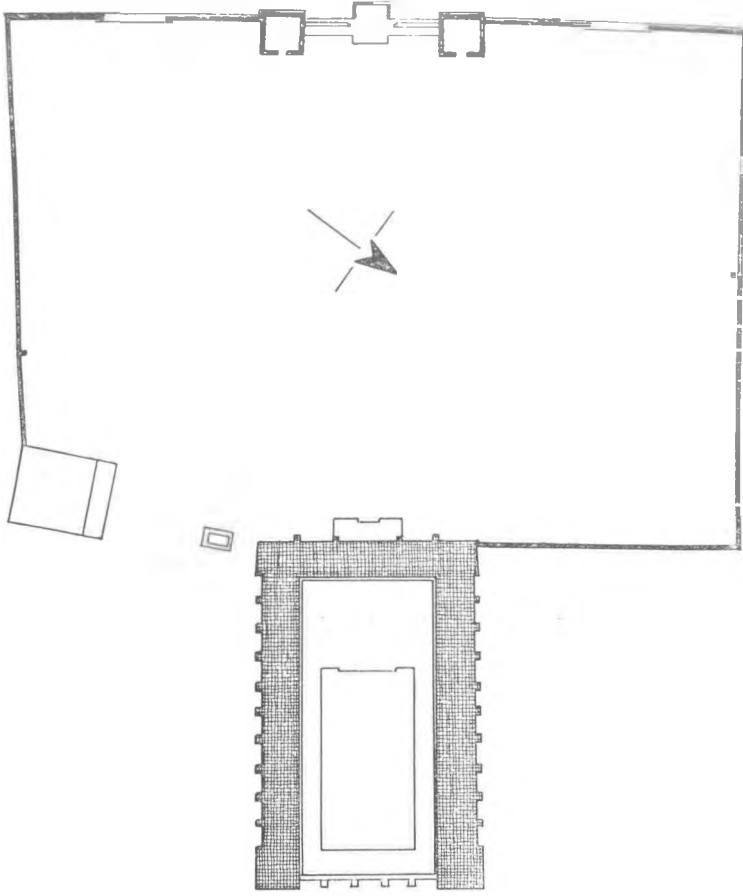
lu istikametinde Demirci Köyü yakınında kâin bulunan Kocagöz höyüğünün ilk üç kültür katının meydana çıkarılmasıdır (Res: VIII). Şimdiye kadar malûm olan ekseri höyüklerin aksine olarak Kocagöz höyüğü bronz devrinden itibaren iskân edilmemiş olup, kültür tabakaları doğrudan doğruya hemen bugünkü toprak seviyesinden 20-30 cm. derinlikte başlamaktadır. Höyüğün cenup kısmında A ve B tranşelerinde yalnız A 2 m. derinliğe kadar kazılmıştır (Res: IX - X). Bu kazıda üç kat elde edilmiştir ki, bunlardan her birisi kalın bir kil tabakası ile birbirinden ayrılmaktadır. Katların tabanlarında bir takım kulübe zeminlerine ve ocak yerlerine tesadüf edilmiştir (Res: XI - XII). En iyi şekilde üçüncü kat muhafaza olunmuştur. Katlar her defasında yangın neticesinde tahribe uğramıştır. Birinci ve ikinci kat ocakları oval şekilde olup, taştan yapılmışlar ve araları kille doldurulmuştur (Res: XIII-XIV). Üçüncü tabaka ocakları ise köşeli olup, ince kırmızı kilden vücade getirilmiştir. Ocakların içinde ve yanlarında vazolar, kaplar, öğütme taşları, taş ve kemik aletler, ağırşaklar, tezgâh ağırlık taşları ve pek çok miktarda çanak çömlek parçaları bulunmuştur (Res: XV - XVI-XVII-XVIII). Keramik kâmilen el ile yapılmıştır (Res: XIX-XX-XXI-XXII-XXIII). Bunlar ekseriyetle parlatılmış; siyah, kahverengi, gri, sarı ve kırmızı kildir. Bazı vazo ve çanak çömlek parçaları, basit şekilde beyaz bir madde ile doldurulmuş, mahkûk motiflerle süslenmiştir. (Res: XXIV-XXV). Diğer bir kısmı ise balık kılıcı, çıkıntı (Buckel) ve düğme motifini havidirler. En ziyade tesadüf edilen şekiller; çanaklar ve küçük tabaklardır ki, bunlarda tutamaklar ve kulplar vardır. Geniş ağızlı sürahiler, keskin profilli amforalar, derin kaplar, küre şeklinde vazolar, kaideli ve kadesiz kupalar ve taslar da elde edilmiştir. Gayet büyük, taştan ve topraktan Pitos parçaları buluntular arasındadır. A tranşesinin bir kesiminde daha derine inilmek suretiyle müteakip dördüncü tabakaya rastlanmıştır

ki, burada fevkalâde iyi pişirilmiş ve güzel parlatılmış mahkûk tezyinat gösteren siyah bir keramik bulunmuştur. Üçüncü tabakada gayet iyi pişirilmiş kilden kırmızı parlak keramik çoğunluğu teşkil etmektedir. Bunlar arasında tek kulplu kupalılar ve yayvan tabaklar vardır (Bk. Res: XI¹ ve XXI¹). İkinci tabaka ekseriya daha az itinalı keramiği ihtiva etmekte olup, kısmen iyi temizlenmemiş kilden ve itinasız pişirilmiş kaplardan müteşekkildir. Üçüncü tabakanın güzel kırmızı cilâlanmış keramiğine bu katta nadiren tesadüf edilmektedir (Bk. Res: XX). Birinci tabakada umumiyetle kahverengi, açık kahverengi ve gri astarlı keramik hâkimdir. Bu tabakanın ve ikinci tabakanın çanak çömleğinin ekserisinin kaidesi yoktur. Birinci ve ikinci tabaka vazoları mahkûk motiflerle tezyin edilmiş olup, kısmen itinasız zikzak ve münhani hatlar vazunun gövdesini kaplamakta, kısmen ise çok muntazam bir dekorasyon kabın kuvvetli yapısını tebaruz ettirmektedir Bk. Res: XXI¹-XX¹). Bu kültür katlarının muhtevası muhtelif nevideki küçük buluntular, hayvan kemikleri ve bunlar arasında bilhassa kilden yapılmış idollerle zenginleşmektedir. Ayrıca pek çok miktarda kül ve kömüre rastlandığı gibi, kömürleşmiş buğday da bu-

lunmuştur. Fakat hiçbir kapta mezara tesadüf edilmemiştir.

Kocagöz höyüğünde bulunmuş olan kültür tabakaları *Truva I* ve bilhassa *Truva II* ile benzerlikler gösterdiği gibi *Yortan* kültürü ile de paralel gittiği görülmektedir. Burada bulunan eşyaya yakın benzerlik gösteren buluntular *Karasamsun* kazısından elde edilmiştir. Bununla beraber, Kocagöz höyüğü keramiğinin bazı şekilleri bir hususiyet arz etmektedir ki, bu belki de mevkiin Orta Anadolu ve Batı Anadolu'ya karşı oldukça kapalı bir bölge içinde bulunmasından ileri gelmiştir.

1953 kazısında şehrin surları dahilinde Sinop'un en eski iskân yerini bulmak için kazılmaya müsait noktalarda yukarıda zikredilen muhtelif tranşeler açılmış ve bütün imkânlardan istifade edilmiştir. Bu kampanyada bilhassa Sinop'un topografya ve stratigrafisinin tahmil ettiği meseleleri tamamiyle aydınlatmak bahis mevzuu olduğundan, çalışmaların büyük kısmı bu konuya tahsis edilmiştir. İki seneden beri devam eden kazılara ilâveten 1953 yazında Kocagöz höyüğünün açılması ve sur dahilindeki eski şehirde ana toprağa kadar inen tranşelerin kazılmasıyla Sinop'un ve civarının iskân ve kültür tarihi hakkında tamamlayıcı önemli belgeler elde edilmiştir.



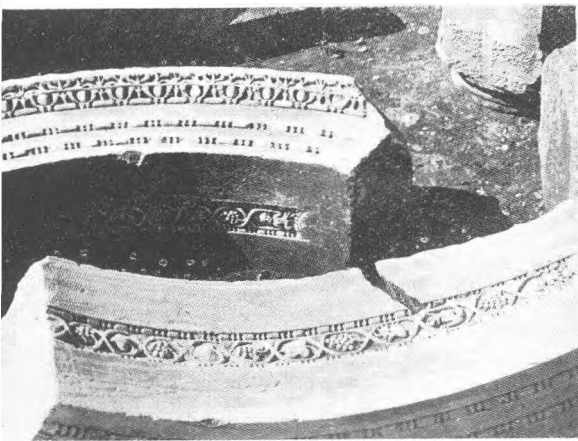
Res: 1



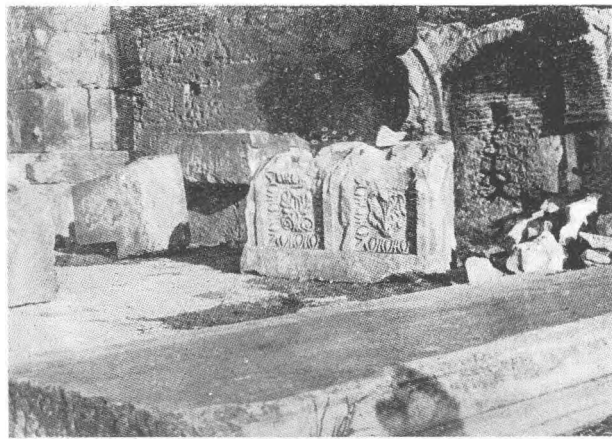
Res: 2 — Mausoleum'un umumi görünüşü



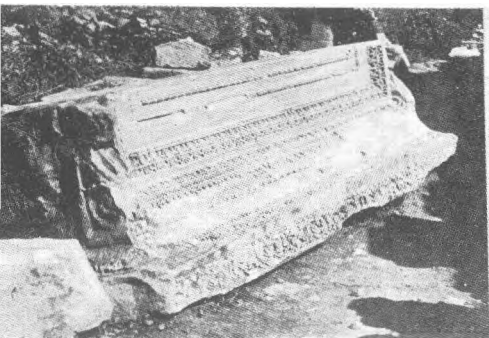
Res: 3 — Mausoleum'un cephesi



Res: 4 — Mausoleum'un alınlığına ait arkhivolt parçaları



Res: 5 — Sella'nın içi, ön plânda mermer kapı eşiği, arkada tonoz kemere ait kasetli parçalar



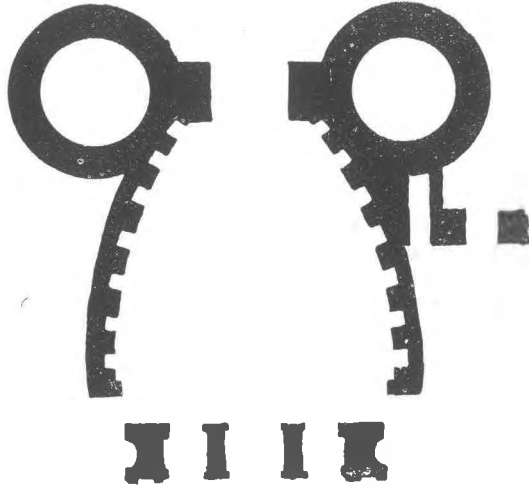
Res: 6 — Sella kapısının lentosu



Res: 7 — Solda Mauseleum'un saçaklığına ait firiz, sağda Sella'nın tonoz kemerine ait parçalar



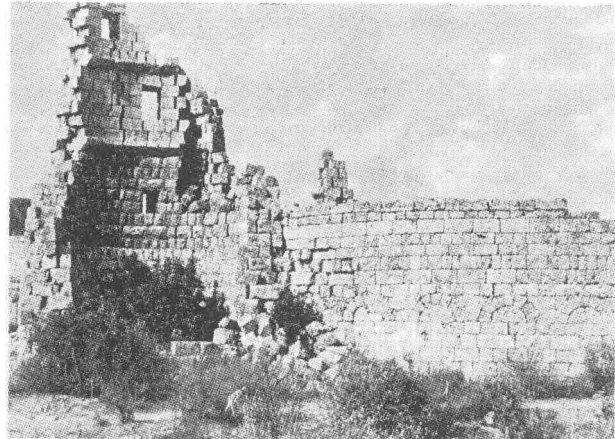
Res: 8 — İkinci avlunun deniz kenarındaki fasadı



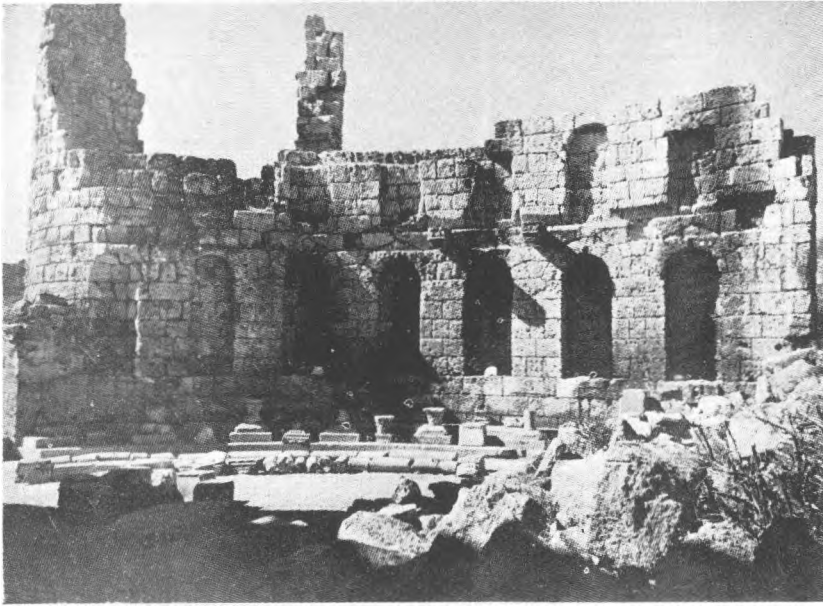
Res: 9 — Perge şehir kapısının plânı



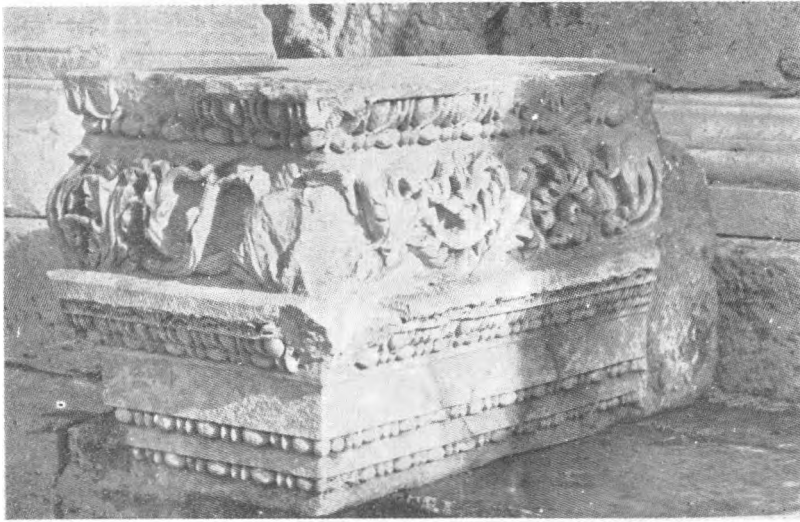
Res: 10 — Perge şehir kapısının umumi görünüşü



Res: 11 — Yuvarlak kulelerden birinin içi ve arka avlu duvarının dışı



Res: 12 — Perge şehir kapısı, arka ve köşeli duvarın kazıdan sonraki durumu



Res: 13 — Avlunun sütun mimarisine ait bir konsol parçası



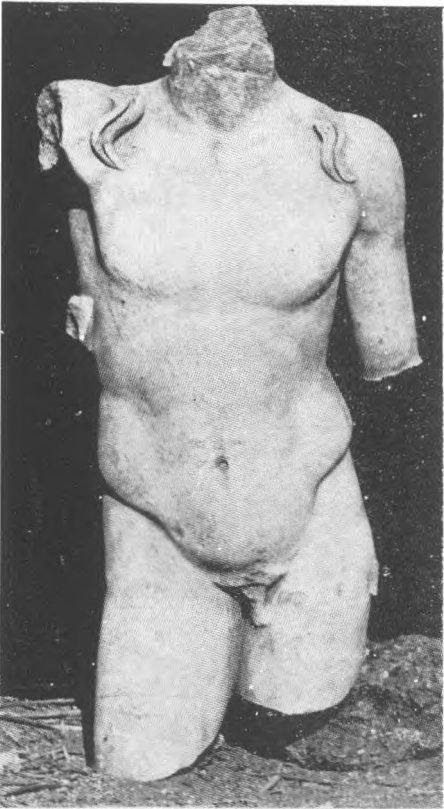
Res: 14 — Avlunun sütun mimarisine ait bir arkivolt-firiz parçası



Res: 15 — Dioskur heykeli
(Env: 1)



Res: 16 — Hermes heykeli
(Env: 4)



Res: 17 — Apollon heykeli



Res: 18 — Afrodit heykeli



Res: 19 — Genç erkek başı
(Env: 11)



Res: 20 — Plankia Magne'nin kardeşi Markos Plankios
Varos heykelinin kaidesi



Fig: 1 — Le Temple



Fig. 2 — Le couloir souterrain dans le temple

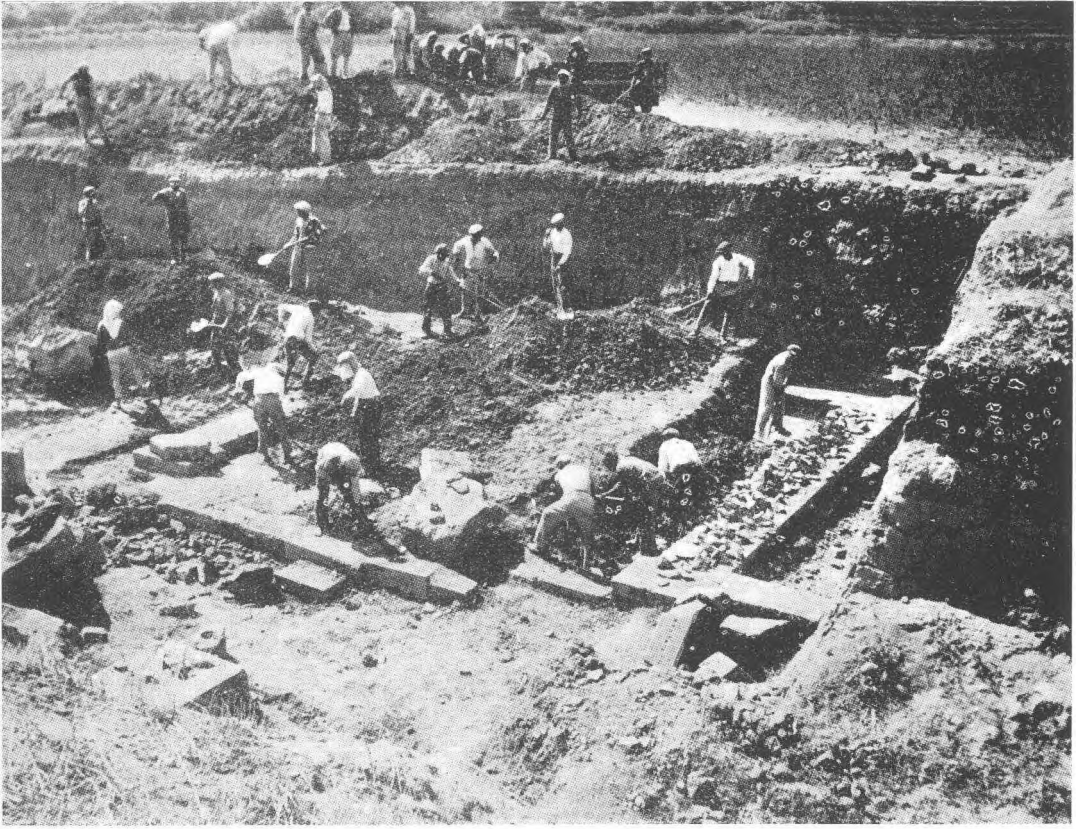
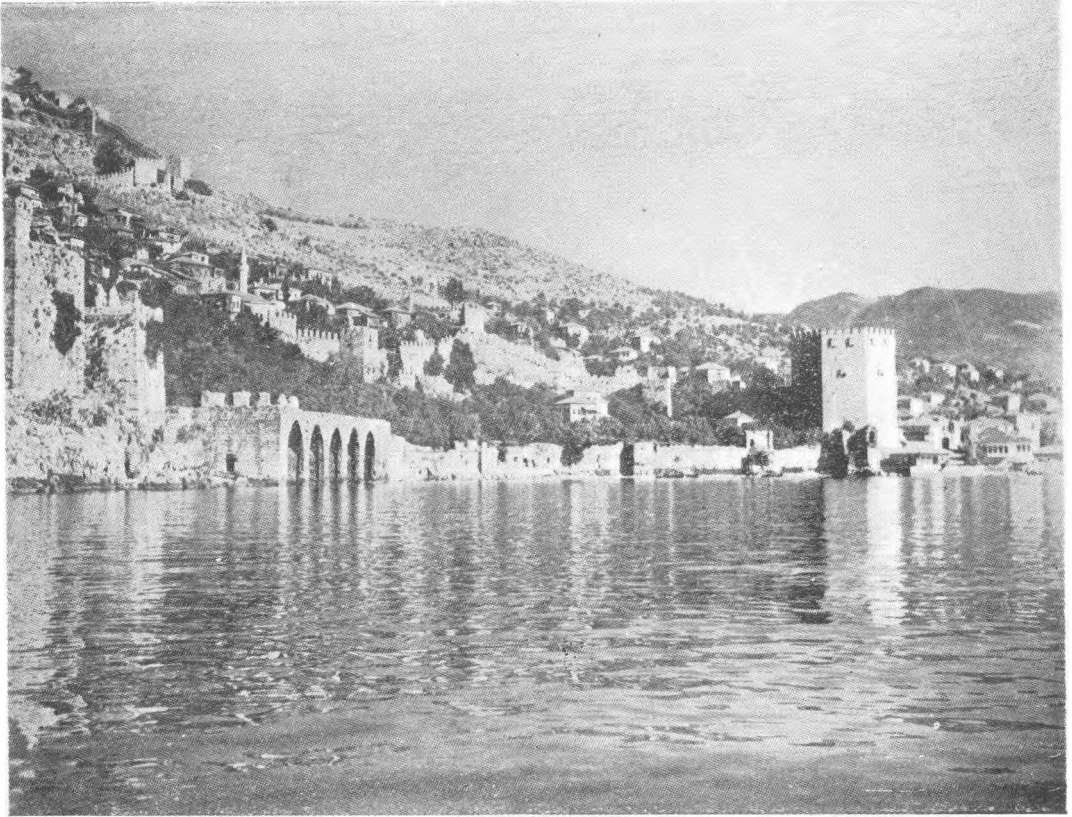


Fig: 3 — Pronaos d'un temple ionique au nord grand temple

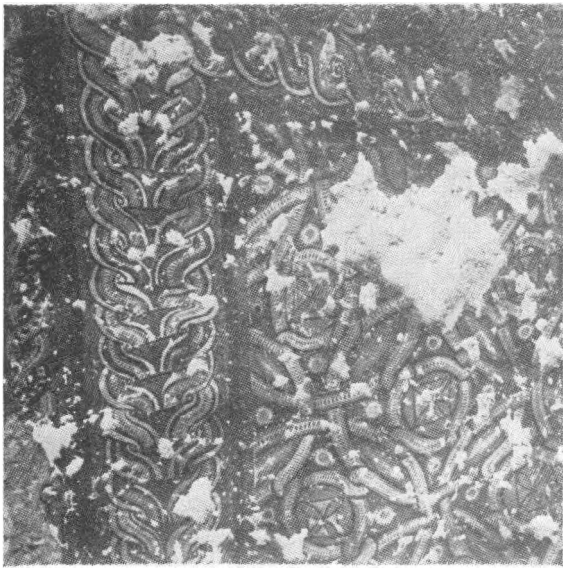


Fig: 4 -- Colonnes du côté nord du temple

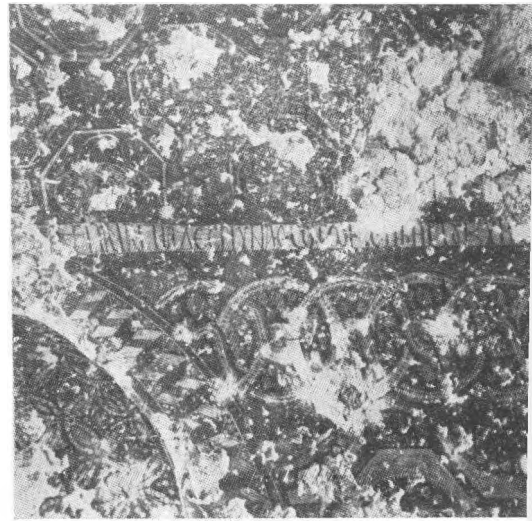


1 — Alanya :

The Seljuk harbour, showing on the left, the TERSANE and on the right KIZILKULE with recent restoration by the Ministry completed



2 — Painted ceiling decoration of rock-cut church near Alahan (İçel)



3 — Painted wall decoration inscription in rock-cut church near Alahan (İçel)



Fig: 4 -- Altar at Hamzılı

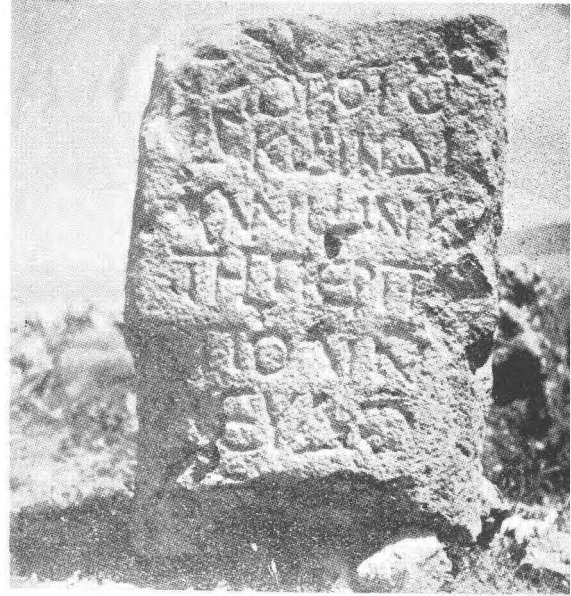


Fig: 5 — Inscript'ion from Holantaköy



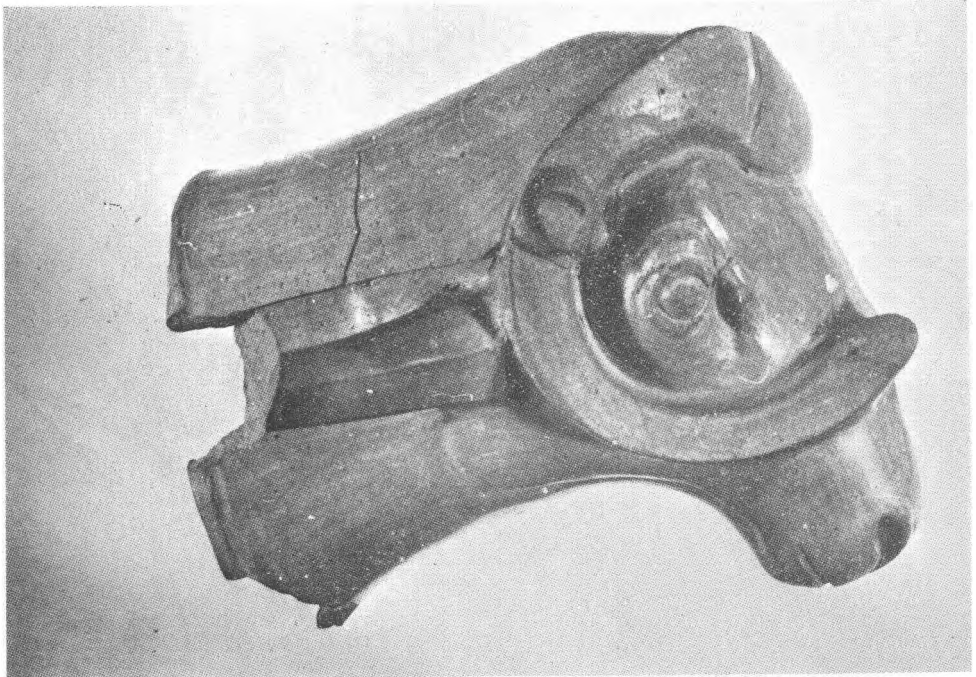
Savcılı Dokuz; south of Kaman. Cyclopean wall on höyük



Savcılı Dokuz; south of Kaman. Altar with ox heads on höyük



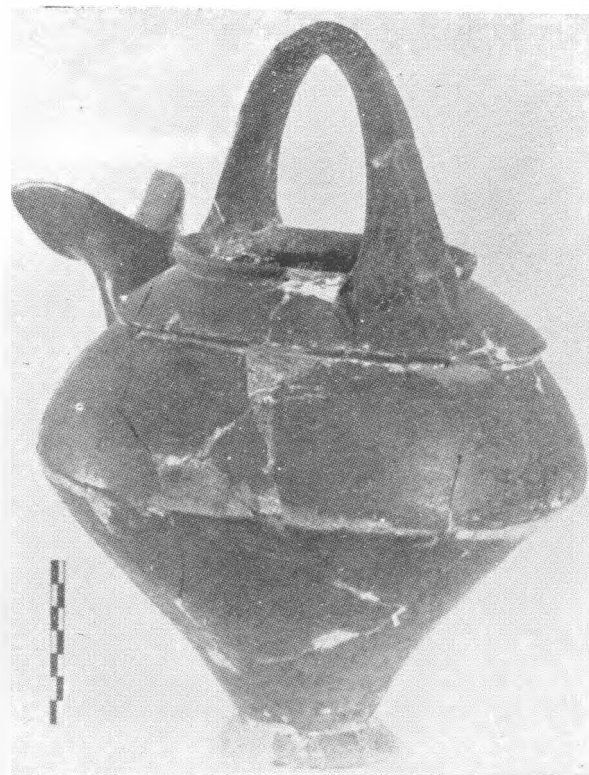
Res: 1 — (C) çukurunun umumi görünüşü



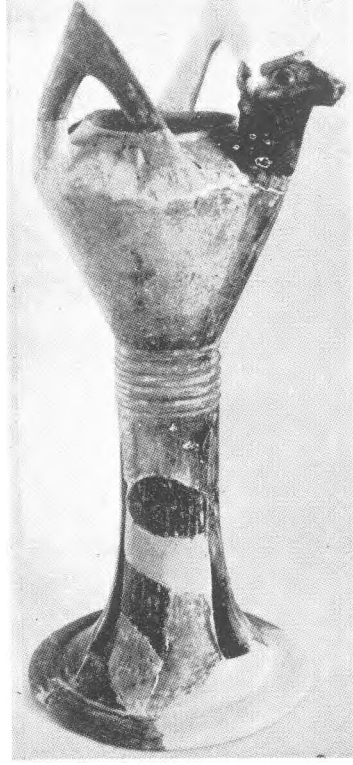
Res: 2 — Karahöyükte ele geçmiş bir keç başı ritonu



Res: 1 — I-a-b katı yapıları



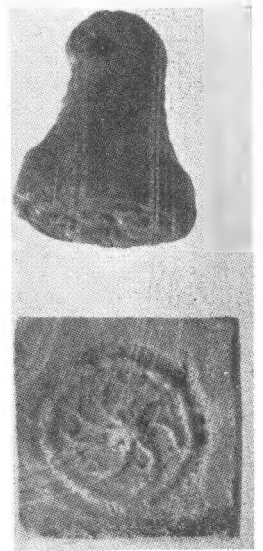
Res: 2 — Sepet kulplu çaydanlık, I b katı



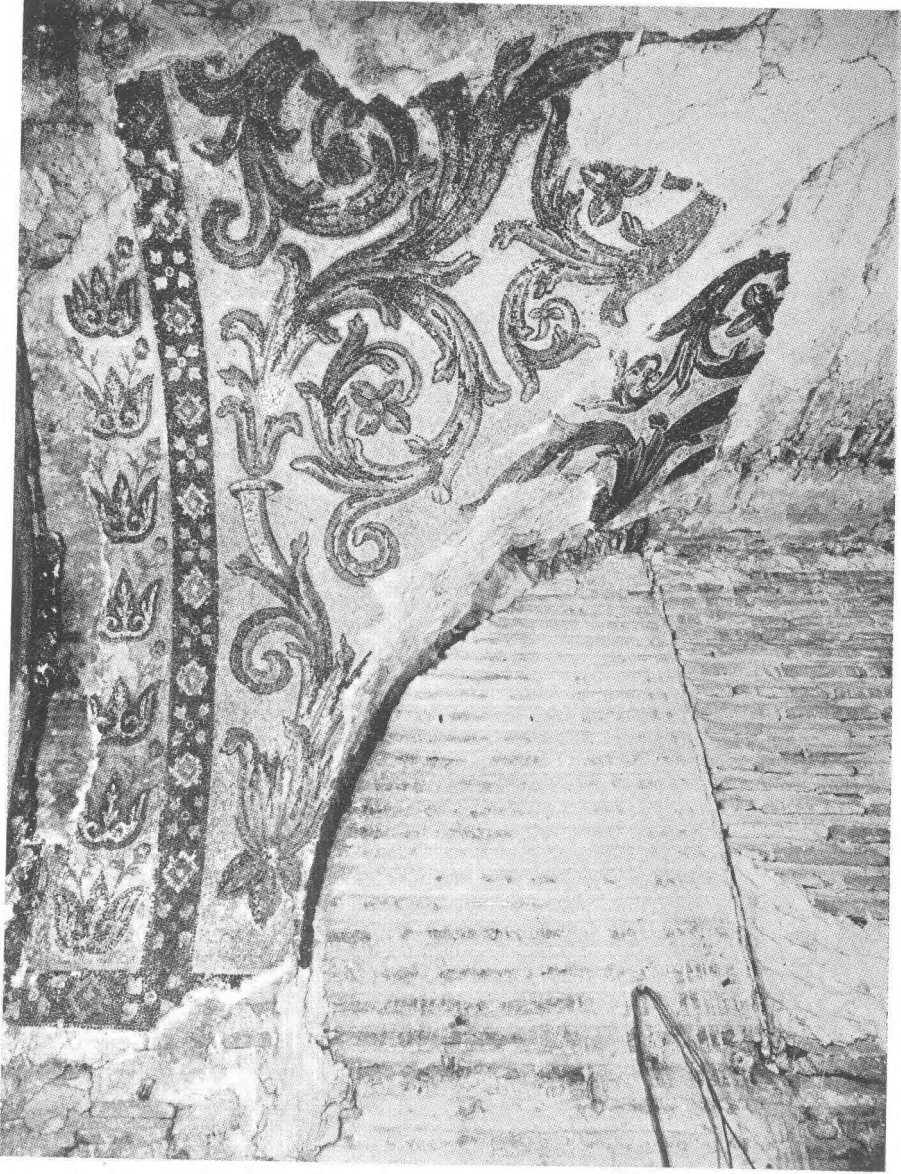
Res: 3 — Boğa başlı meyvelik, II kat



Res: 4 — Taş kalıp, I b katı



Res: 5 — Damga mühür, I b katı



Res: 1 — Ayasofya Müzesi, Renso süsleme



Res: 2 — Kariye Camii, İsa ve Meryem



Res: 3 — Kariye Camii, İsaak Komnenos'un portresi



Res: 4 — Kariye Camii, Fresk, İsa Adem ve Havva'yı diriltiyor



Res: 5 — Kariye Camii, Fresk, bir melek

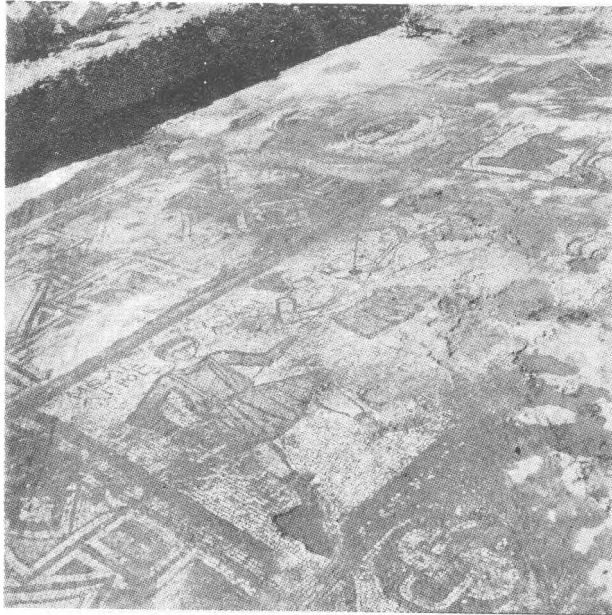


Fig: 1 — Mosaïque, chasse de Méléagre et Atalante



Fig: 2 — Mosaïque, tête de Méléagre

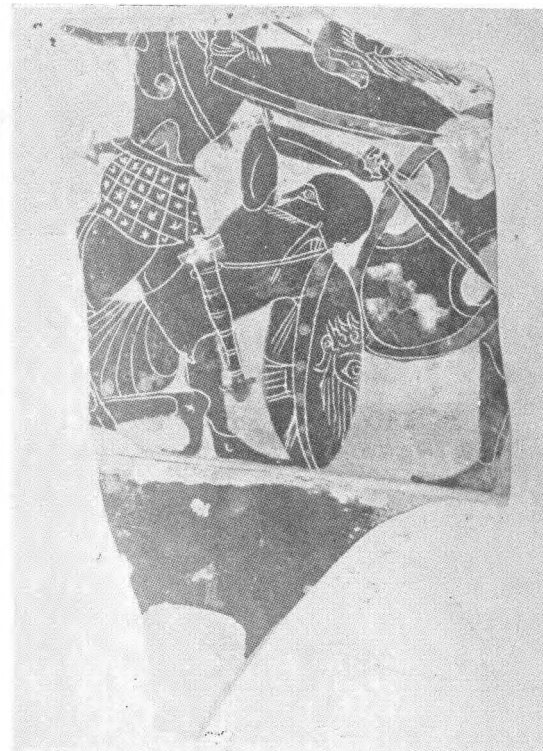


Fig: 3 — Tesson attique à figure noire (acropole)



Fig: 4 — Acropole: Bâtiments archaïques



Fig: 5 — Le théâtre romain

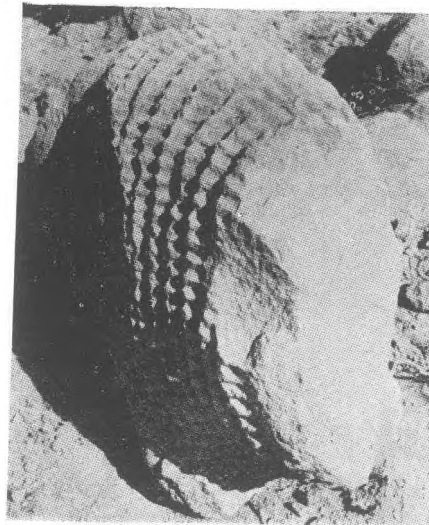


Fig: 6 — Lion archaïque en marbre

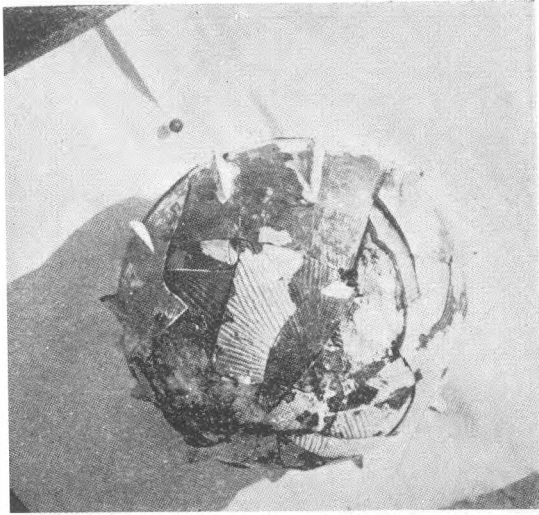


Fig: 7 — Coupe hellénistique en verre

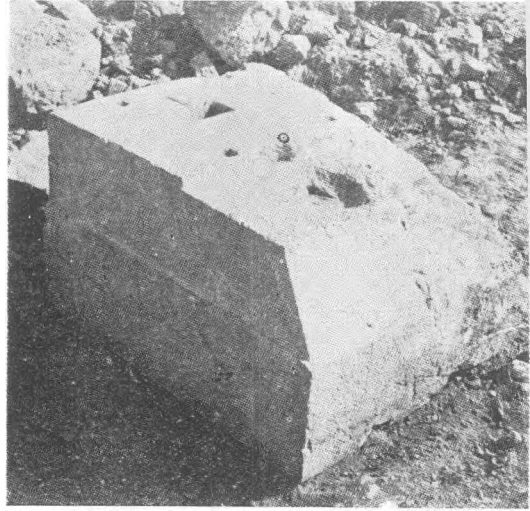


Fig: 8 — Piédestal de la statue assise du dynaste au sommet de la stèle inscrite



Fig: 9 — Hérôon romain

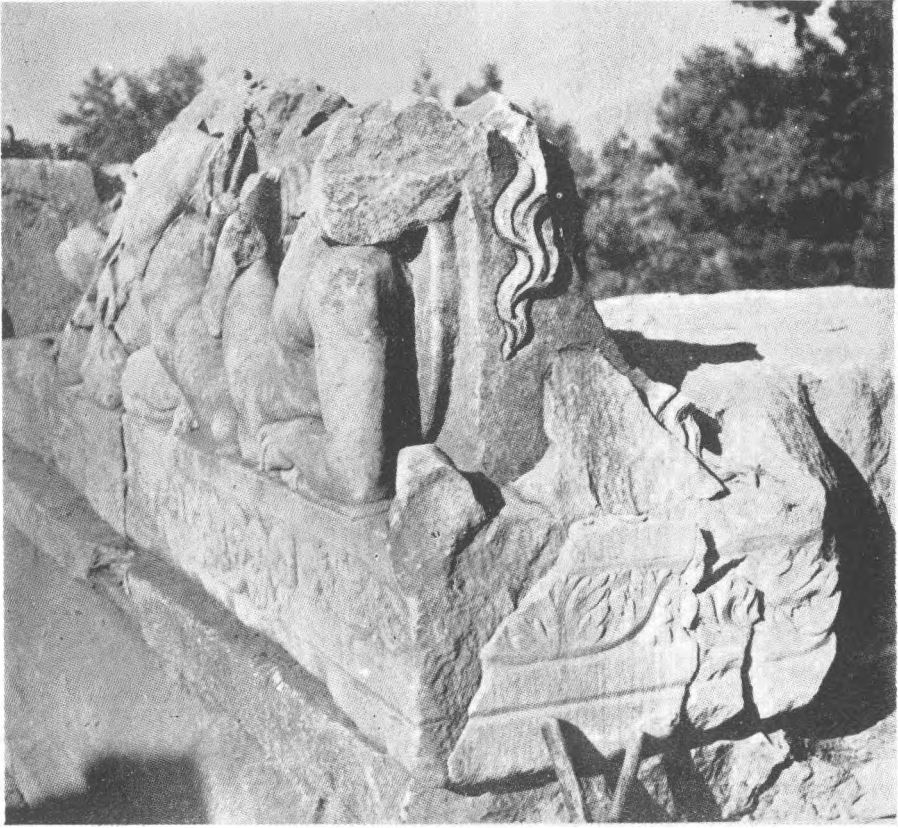
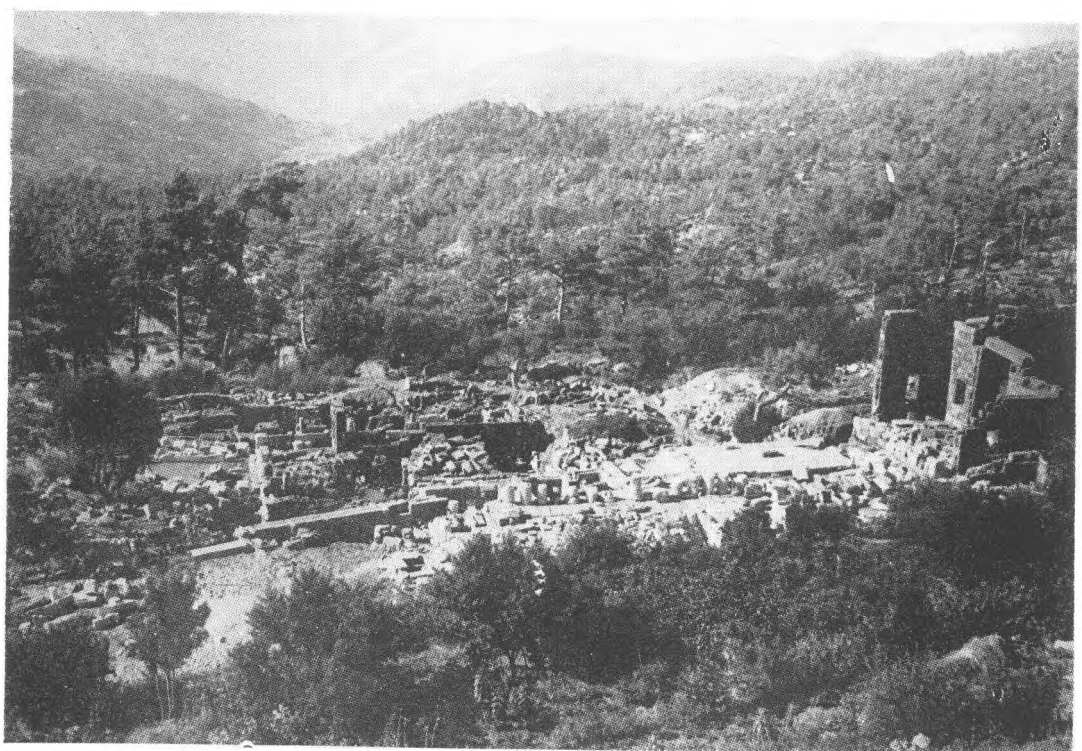
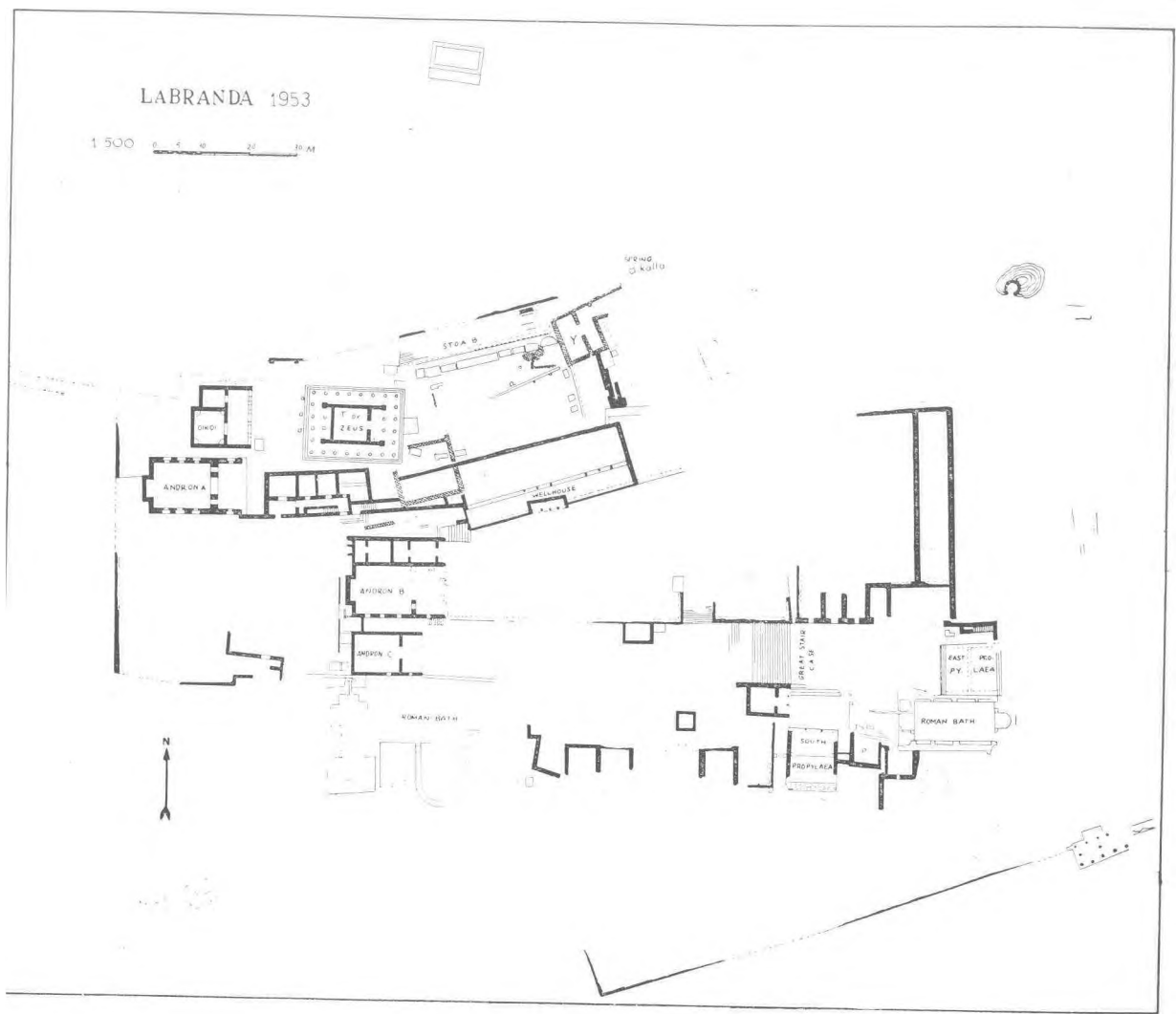


Fig: 10 — Sarcophage attique du II^e siècle de notre ère



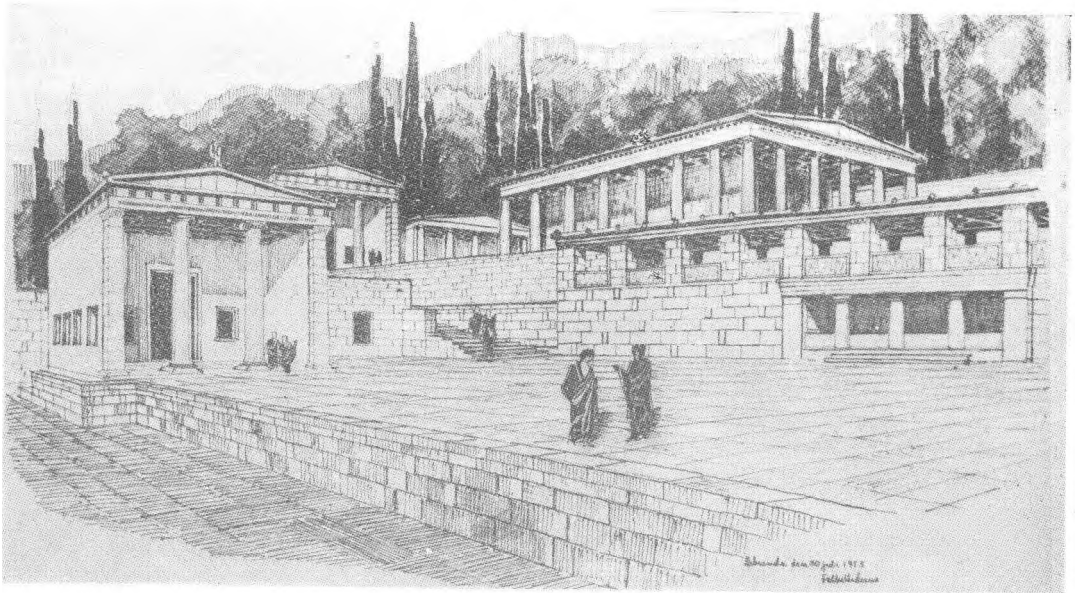
Fig: 11 — Relief archaïque



2 - Vue générale de la zone de fouilles



3 Vue des fouilles exécutées à l'Ardron C.



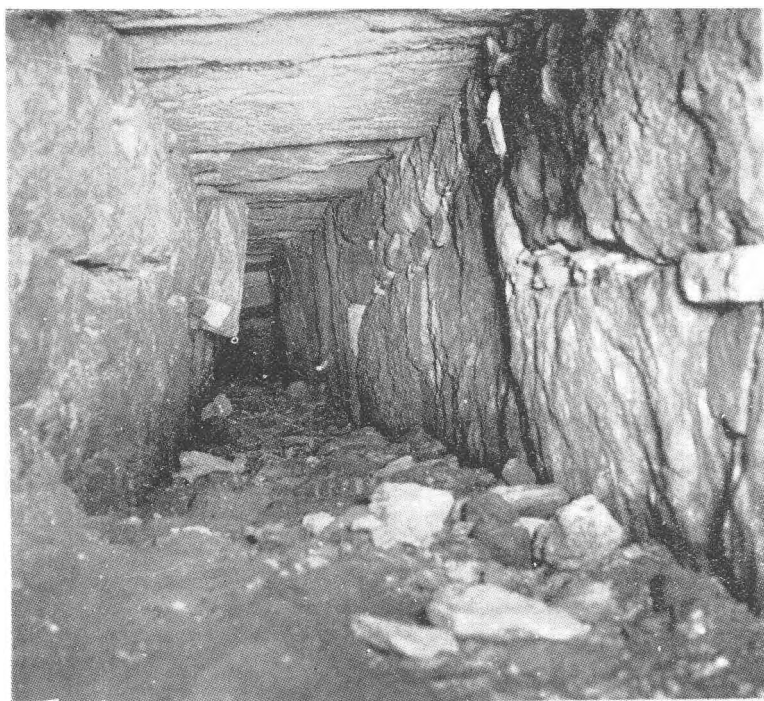
4 — Restauration des terrasses les plus hautes vues du Sud-Est



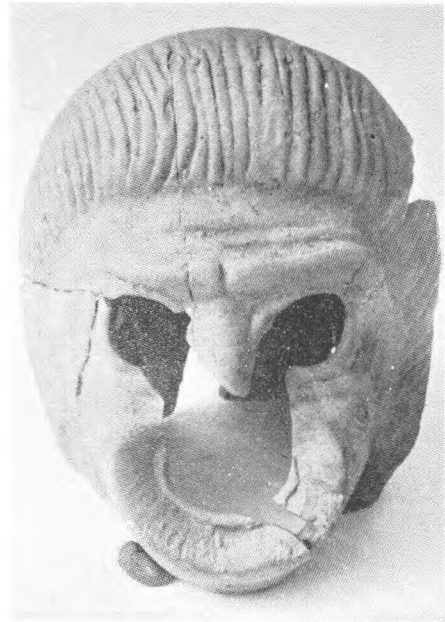
5 — Sphinx de marbre, placé au-dessus de l'anta sud de l'Andron B. (peut-être un acrotère)



6 — Le même, détail



7 — Egout (hauteur env. Om. 80, larg. env. Om. 60) drainant la place en dedans les deux propylées à la terrasse la plus basse



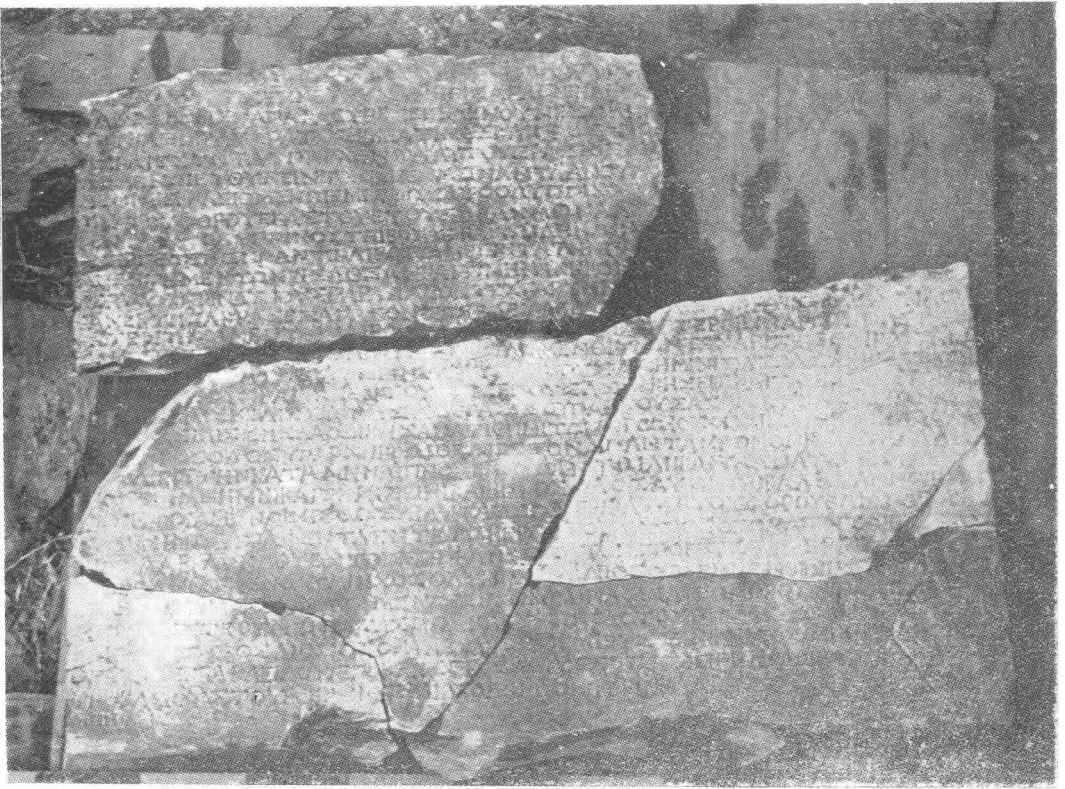
8 — Masque de théâtre en terre cuite trouvée dans les bains romains voisins des propylées



9 --- Relief de marbre, sur la face d'un appui, appartenant à une balustre pour un exèdre dans la salle du Apodyterion des bains romains



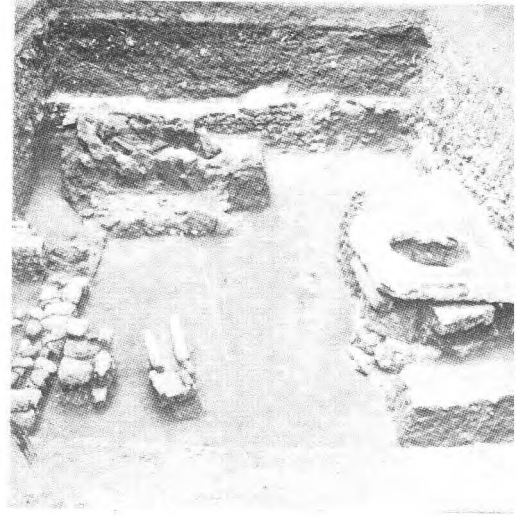
10 — Lettre royale d'un roi hellénistique



11 — Inscriptions votives de l'empire romain



1 — Kışla arkasında kazı sahası



2 — Roma katı



3 — B ve C odası

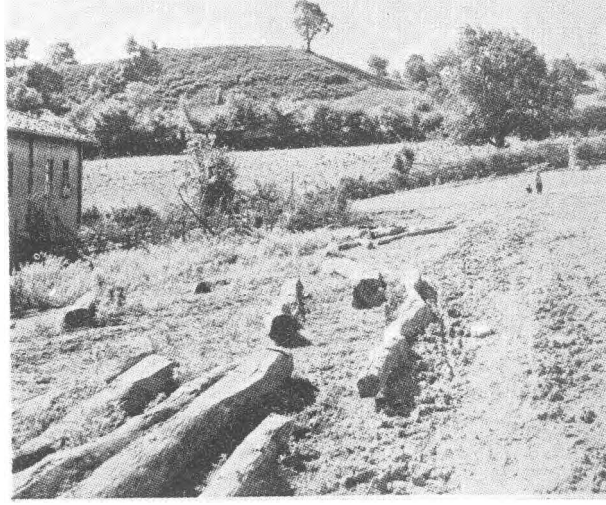


4 — Roma çağına ait kadın başı

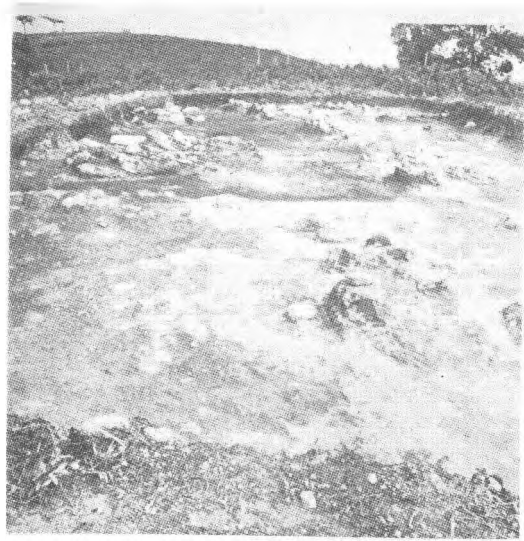
+



5 — Kocagöz Hüyükünün Kuzey-Doğudan görünüşü



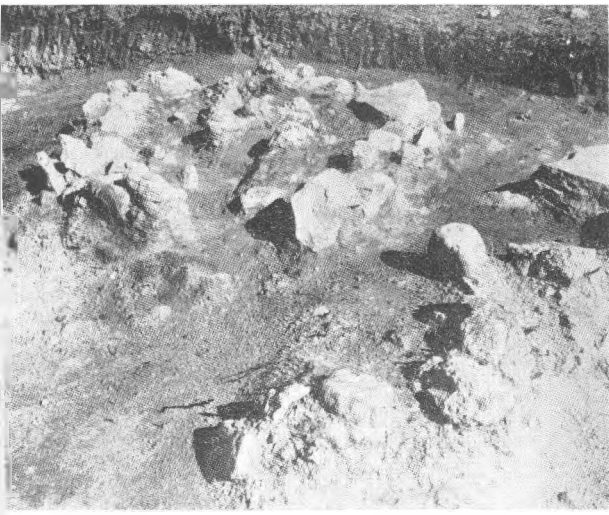
6 — Hacıoğlan Köyü civarındaki Maltepe Hüyükü



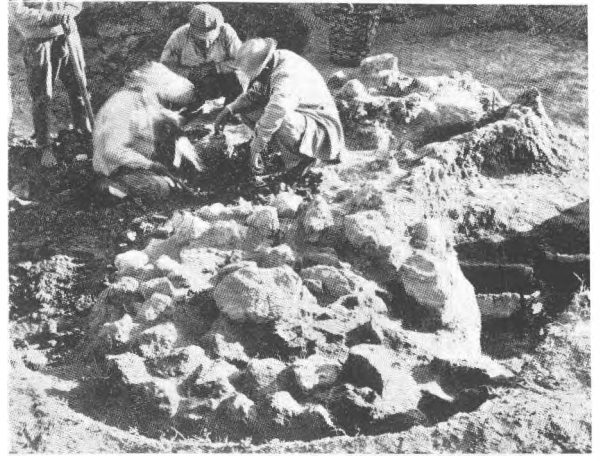
7 — Kocagöz Hüyükünün Güneyden görünüşü



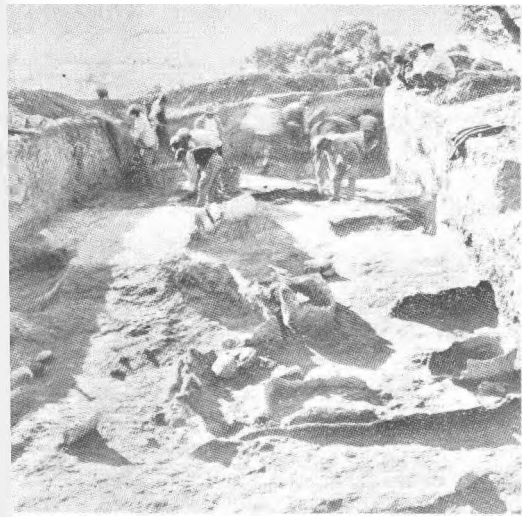
8 — Kocagöz Hüyükünün birinci kat A tranşesinin detay görünüşü



9 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi birinci katın birinci ocağı



10 — Kocagöz Höyüğü birinci katın ikinci ocağı



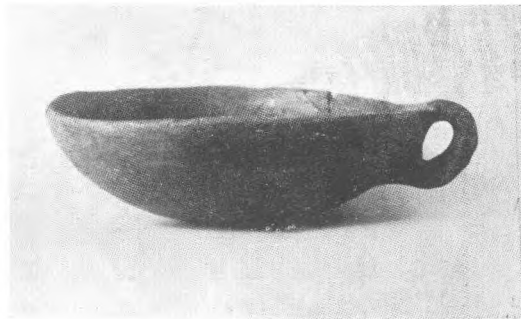
11 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi üçüncü katın detay görünüşü



12 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi üçüncü katın kilden yapılmış dördüncü ocağı



13 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi üçüncü katın kilden yapılmış 1. ve 2. ocağı



14 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi kat: 4 ocakt bulunan tabak. Yükseklik: 6 cm., Çapı: 18 cm.



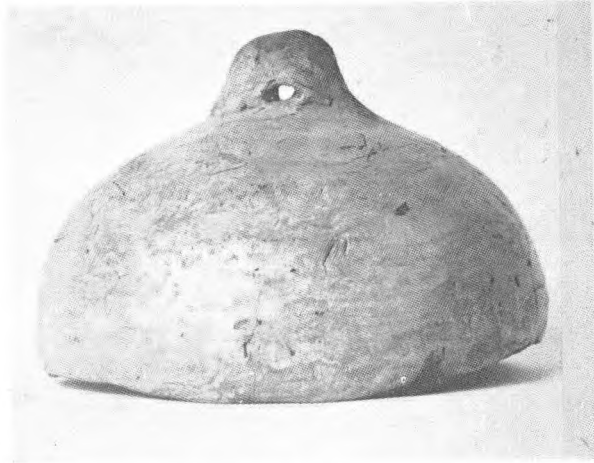
15 — Kocagöz Höyüğü B tranşesinde bulunan kupa. Kat: 2, Yüksek: 9, Kütürü: 6 cm.



16 — Kocagöz Höyüğü A tranşesinde bulunan kupa. Ocak: 4, Yüksek: 12,5, Kütürü: 7,5 cm.



17 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi kulplu tas. Kat: 3, Yüksek: 6 cm.



18 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi vazo kapağı. Kat: 1



19 — Kocagöz Höyüğü 1. kat askı kulplu vazo. Yüksek: 7 cm.



20 — Kocagöz Höyüğü A tranşesi, kat: 1 askı kulplu vazo. Yüksek: 6,5 cm.

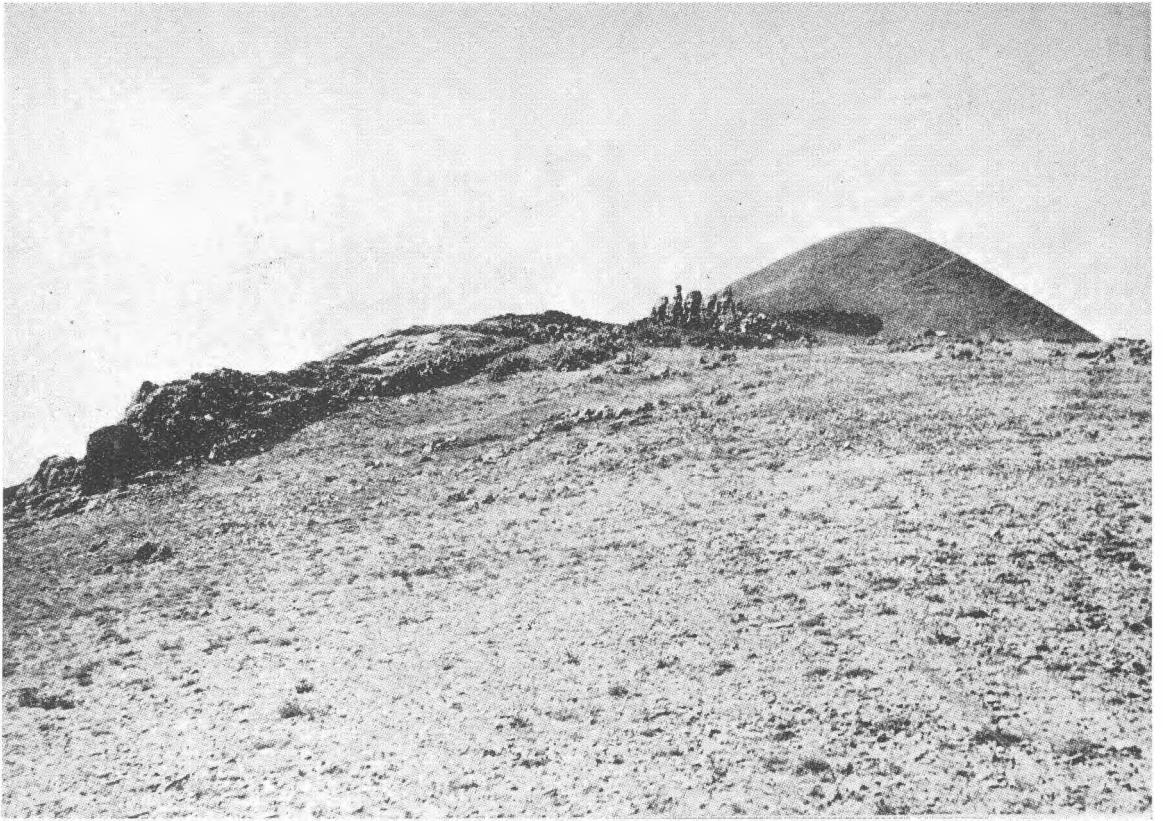


Fig: 1 — Nemrud Dagh, Tomb of Antiochus I of Commagene Approach from N. E. showing Tumulus, colossal statues and processional way chiselled out of living rock



Fig: 2 — East court, colossal statues. Monumental platform



Fig: 3 — Heads of Herakles and Antiochus. East court



Fig: 4 — West court, from east seen from top of tumulus



Fig: 5 — Detail of inscription



Abb: 1

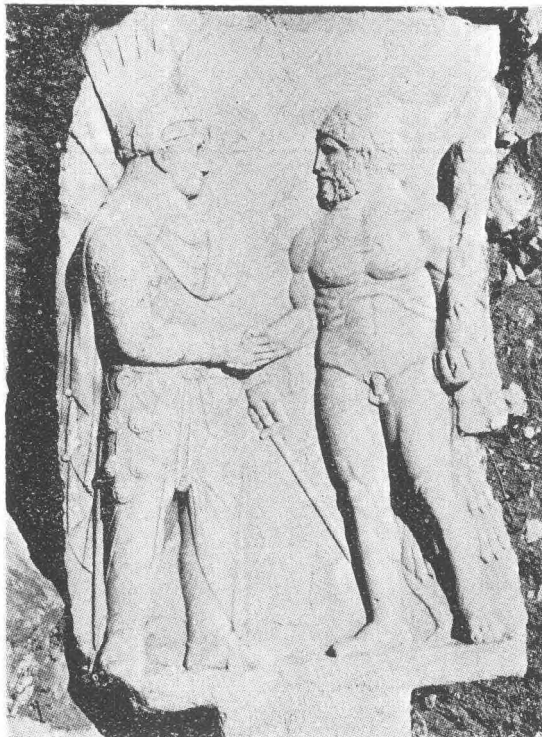


Abb: 2

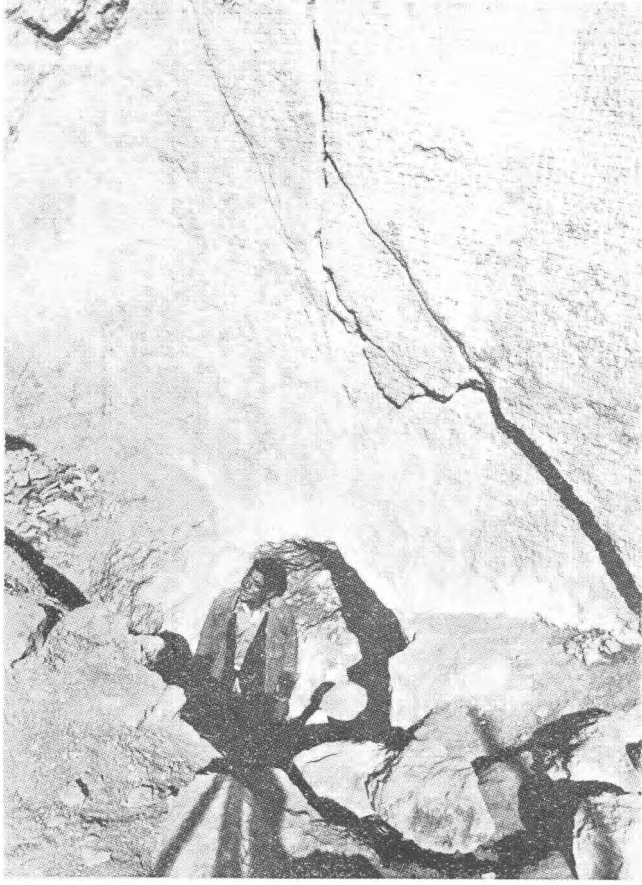


Abb: 3

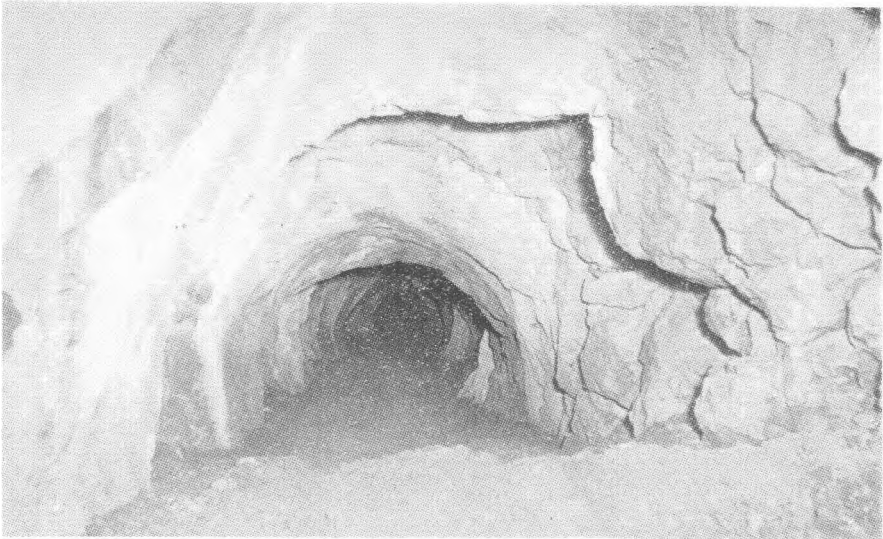


Abb: 4

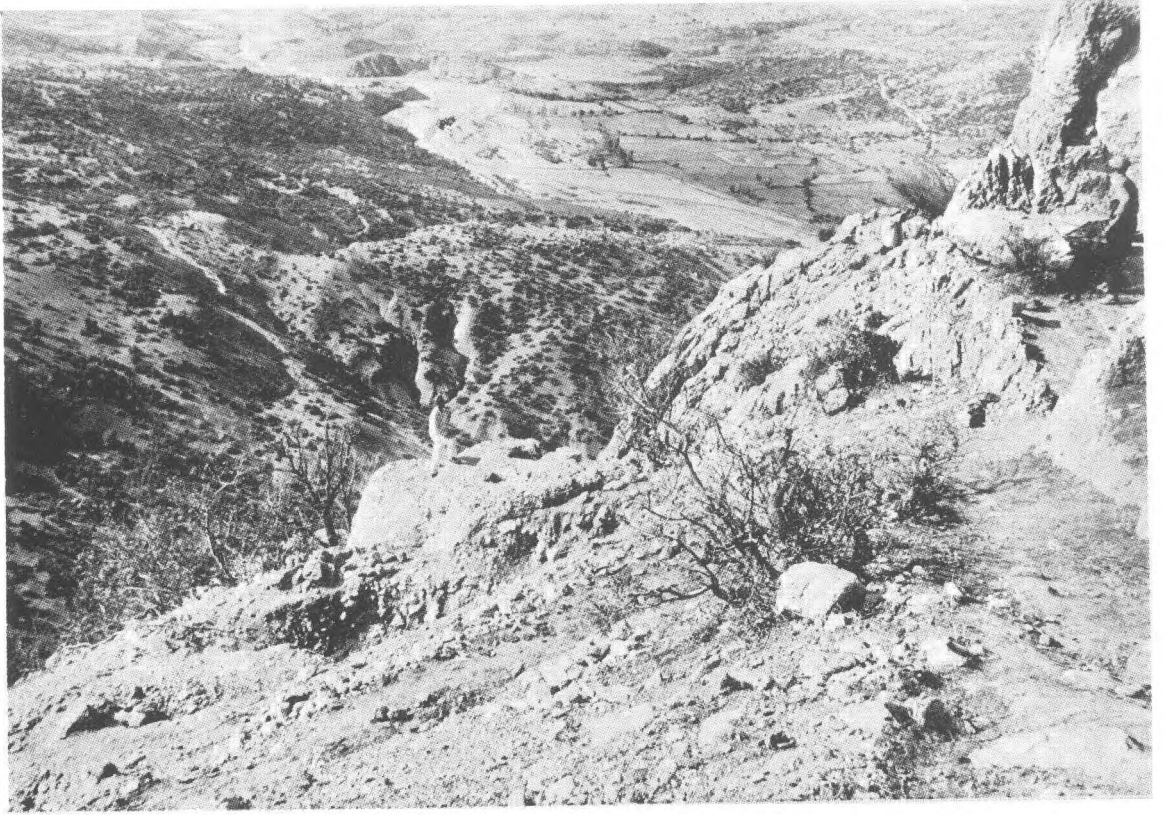


Abb: 5



Abb: 6